

Kraft Finans AS
Postboks 1063 Lura
4391 SANDNES

VÅR REFERANSE
16/8874

DERES REFERANSE

DATO
07.04.2017

Merknader - endelig rapport

1. Innledning

Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn i Kraft Finans AS (Foretaket) 17. oktober 2016. Foretaket har tillatelse til å yte investeringstjenestene 1, 4 og 5 som nevnt i verdipapirhandelloven (vphl.) § 2-1 (1), samt tilknyttede tjenester 5 og 6 som nevnt i vphl. § 2-1 (2).

Foretakets hovedvirksomhet var på tidspunktet for det stedlige tilsynet investeringsrådgivning rettet mot ikke-profesjonelle kunder, utført i Foretakets rådgivningsavdeling og konsentrert om UCITS fond og unoterte produkter (i all hovedsak aksjer i investeringsselskaper og såkalte autocalls). Foretaket fikk i august 2016 tillatelse til å yte investeringstjeneste 4, aktiv forvaltning. Denne var ikke tatt i bruk på tidspunktet for det stedlige tilsynet, men Foretaket har i ettertid opplyst at tjenesten ble lansert i desember 2016.

Foretaket har hovedkontor i Sandnes og filialer i Ålesund, Trondheim, Tromsø og Oslo. På tidspunktet for det stedlige tilsynet hadde Foretaket 28 heltids ansatte (og 5 på deltid) - fordelt på 16 rådgivere i Foretakets rådgivningsavdeling (inkludert de fire filialene), 2 CFD-meglere i Foretakets Markets-avdeling og 10 innen analyse, administrasjon og intern kontroll.

Foretaket mottok foreløpig rapport etter tilsynet i brev datert 28. februar 2017 (Rapporten), og har avgitt sine kommentarer i brev datert 24. mars 2017 (Tilsvaret).

2. God forretningsskikk – Ivaretagelse av kundenes interesse ifm. CFD-case

2.1. Rettslig utgangspunkt

Verdipapirforetak skal utøve sin virksomhet i samsvar med verdipapirhandellovens krav til god forretningsskikk, og skal som et overordnet prinsipp påse at kundenes interesser og markedets integritet ivaretas på beste måte, jf. vphl. § 10-11 (1).

2.2. Finanstilsynets foreløpige vurderinger

Finanstilsynet kommenterte i Rapporten at Foretaket historisk har hatt en betydelig del av virksomheten knyttet til handel i finansielle differansekontrakter (CFD). Foretaket gjennomførte en betydelig nedskalering av denne virksomheten primo 2016, og utførte på tidspunktet for det stedlige tilsynet investeringstjenester knyttet til CFD-handel kun for en håndfull profesjonelle kunder.

Finanstilsynet har på denne bakgrunn valgt ikke å gå bredere inn i Foretakets avviklede CFD-virksomhet mot ikke-profesjonelle kunder.

Finanstilsynet har imidlertid sett nærmere på Foretakets salg av fire såkalte CFD-case, som ble utarbeidet av Markets-avdelingen og solgt til både Foretakets Markets-kunder og Foretakets ca. 1.200 rådgivningskunder i 2015 og til dels 2016. Foretaket opplyste under det stedlige tilsynet at CFD-case ikke har vært tilbudt kunder siden mai 2016. Finanstilsynet bemerket i Rapporten at samlede gebyrer på disse produktene (etableringsgebyr, avslutningsgebyr, rådgivningshonorar, lånekostnad) utgjorde 11,85 % av kundens egenkapital i det første året og 8,85 % i påfølgende år. Det var Finanstilsynets foreløpige vurdering at kundenes omkostninger i disse CFD-casene fremstår som urimelig høye, spesielt når det tas i betraktning at Foretaket i disse tilfellene ikke har konstruert eller tilrettelagt nye produkter, men kun kjøpt standardiserte CFDer gjennom Foretakets samarbeidspartner Saxo Bank AS (Saxo).

2.3. Foretakets kommentarer

Foretaket anførte i Tilsvaret at kundenes midler i hovedsak har vært plassert i ikke-komplekse fondsprodukter, og at de aktuelle CFD-casene har vært solgt i et begrenset omfang som "krydder" i enkelte av kundenes portefølje. Foretaket bekreftet at dette er standardiserte CFDer som kundene kunne kjøpe direkte på Saxos handelsplattform, uten å betale tilleggshonorarene til Foretaket, men bemerket at *"Likevel var Foretaket av den oppfatning at merverdien som Foretaket tilførte gjennom analyse- og rådgivningsarbeidet gjorde det lettere og tryggere for kunde å benytte slike CFD-produkter. Vurderingen som ble lagt til grunn før lansering var at dette totalt sett var i kundens interesse. Som tidligere påpekt har Foretaket selv identifisert svakheter, blant annet rundt kostnader, og avsluttet denne virksomheten på eget initiativ. Foretaket tar Finanstilsynets merknader rundt dette til etterretning"*.

2.4. Finanstilsynets endelige merknader

I forhold til Foretakets rådgivningskunders samlede plasserte midler har salget av de fire CFD-casene vært relativt begrenset. Det er likevel Finanstilsynets konklusjon at Foretaket i forbindelse med investeringsrådgivning og salg av de omtalte CFD-casene ikke har hatt tilstrekkelig fokus på kundenes interesser, som i disse tilfellene er belastet urimelig høye honorarer. Foretaket har dermed ikke overholdt sin plikt til å påse at kundenes interesser og markedets integritet ivaretas på beste måte, jf. vphl. § 10-11 (1). Finanstilsynet tar til etterretning at salget av de aktuelle produktene ble avvirket på Foretakets initiativ primo 2016.

3. God forretningsskikk – Opplysninger til kunder om risiko

3.1. Rettslig utgangspunkt

Det følger av vphl. § 10-11 (2) at kravet til god forretningsskikk blant annet innebærer at kunder og potensielle kunder skal gis relevante opplysninger i en forståelig form om blant annet finansielle instrumenter og foreslåtte investeringsstrategier, herunder hensiktsmessig veiledning og advarsel om risiko forbundet med investeringer i de aktuelle instrumenter eller de foreslåtte strategier.

3.2. Finanstilsynets foreløpige vurderinger

Finanstilsynet har gjennomgått produktinformasjon og tegningsmateriale for ni utvalgte unoterte produkter solgt av Foretaket i perioden 2015-2016 (to autocall, to CFD-case, to eiendomssyndikat, to såkalte bryggelån og en obligasjon). Finanstilsynet bemerket i Rapporten at risikobeskrivelsen

for to av produktene (en autocall og ett bryggelån) fremstår som mangelfull, i form av henholdsvis manglende risikoklassifisering og mangelfull risikobeskrivelse.

3.3. Foretakets kommentarer

Foretaket medga i Tilsvaret at risikoklassifiseringen ikke fremgår tydelig i produktinformasjonen for autocallen, og bemerket at det i dette tilfellet har skjedd en glipp. Foretaket viste til dokumentasjon vedlagt Tilsvaret som viser at kundene allikevel er gjort oppmerksom på risikoen i produktet i dialogen med rådgiver og gjennom det skriftlige investeringsforslaget fra rådgiver. Foretaket erkjente også at risikobeskrivelsen for bryggelånet er mangelfull. Foretaket bemerket at enkelte av investorene i bryggelånet – men ikke alle – har fått mer utfyllende risikobeskrivelse i dialog med rådgiver. Foretaket viste også til at *"daværende produktråd er erstattet med en bredere sammensatt investeringskomité [...], blant annet for å unngå lignende glipper i fremtiden"* (se punkt 4).

3.4. Finanstilsynets endelige merknader

Finanstilsynet tar Foretakets redegjørelse til etterretning. For autocallen har Foretaket gitt opplysninger til kunder om risikoklassifisering i investeringsforslagene. Slike opplysninger bør uansett klart fremkomme i produktinformasjon og tegningsmateriale, noe også Foretaket synes å være enig i. Når det gjelder bryggelånet, er det Finanstilsynets konklusjon at Foretakets mangelfulle opplysninger om risiko, overfor enkelte av kundene, representerer brudd på god forretningsskikk, jf. vphl. § 10-11 (2).

4. Produktgodkjenning

4.1. Rettslig utgangspunkt

Det følger av vphl. §§ 9-11 (1) nr. 2 og 10-10 (1) at verdipapirforetak skal sørge for at risikoen for interessekonflikter mellom foretaket og dets kunder eller foretakets kunder seg imellom begrenses til et minimum, og at foretaket skal treffe alle rimelige forholdsregler med hensyn til å identifisere slike interessekonflikter.

4.2. Finanstilsynets foreløpige vurderinger

Finanstilsynet bemerket i Rapporten at verdipapirforetak som tilrettelegger og plasserer prosjekter og/eller selger unoterte spareprodukter bør ha en prosjekt-/produktgodkjenningskomite, og at komiteen bør bestå av både operative og kontrollerende medarbeidere og være sammensatt på en måte som blant annet sikrer hensiktsmessig behandling av interessekonflikter. Finanstilsynet kommenterte at Foretakets Investeringskomité, som erstattet det tidligere Produktrådet i august 2016, er mer hensiktsmessig sammensatt for i langt større grad å kunne sikre en forsvarlig behandling av interessekonflikter.

Finanstilsynet har gjennomgått dokumentasjon knyttet til det tidligere Produktrådets behandling og godkjenning av de ni utvalgte unoterte produktene som nevnt i punkt 3. Det var Finanstilsynets foreløpige vurdering at Produktkomiteens behandling ikke har vært godt nok formalisert og dokumentert.

Finanstilsynet skrev i Rapporten at det i Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/65/EU (MiFID II) artikkel 16 nr. 3 innføres krav til produktgodkjenning og -kontroll ("product governance"), og anbefalte Foretaket å formalisere og strukturere Investeringskomiteens arbeid, gjennom: (i) egen instruks, hvor komiteens sammensetning og hvilke vurderinger som skal gjøres og dokumenteres er

nedfelt og (ii) et standardisert "beslutningsskjema", hvor deltakelse og faktiske vurderinger dokumenteres - og hvor det tydelig fremgår at endelig produkt-/tegningsmaterie er godkjent og reflekterer Investeringskomiteens vurderinger.

4.3. Foretakets kommentarer

Foretaket skrev i Tilsvaret at det vil følge Finanstilsynets anbefalinger, og at ny instruks og standardisert beslutningsskjema er under utarbeidelse.

4.4. Finanstilsynets endelige merknader

Finanstilsynet tar Foretakets kommentarer til etterretning, og imøteser ny instruks og beslutningsskjema når dette foreligger.

5. Kunde kontroll og tiltak mot hvitvasking

5.1. Rettslig utgangspunkt

Det følger av lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvv.) at verdipapirforetak skal foreta kunde kontroll blant annet ved kundeetablering og ved transaksjon som gjelder 100 000 kroner eller mer, for kunde som det ikke har et etablert kundeforhold til, jf. hvv. §§ 3, 4, 5 og 6. Det skal i tillegg foretas løpende oppfølging etter § 14. Omfanget og intensiteten av kunde kontroll tiltakene, og den løpende oppfølgingen, skal tilpasses antatt risiko for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold som rammes av straffeloven §§ 131- 136a, der risikoen skal vurderes ut fra type kunde, kundeforhold, produkt eller transaksjon, jf. hvv. § 5. I situasjoner som etter sin art innebærer høy risiko skal verdipapirforetaket ut ifra en risikovurdering anvende andre kontroll tiltak i tillegg til de "ordinære" tiltakene som følger av hvv. §§ 5-14, jf. hvv. § 15. Verdipapirforetaket skal kunne påvise at omfanget av utførte tiltak er tilpasset den aktuelle risiko.

I henhold til hvv. § 7 omfatter kunde kontrollen registrering av kunde opplysninger som nevnt i hvv. § 8, bekreftelse av kundens identitet på grunnlag av gyldig legitimasjon, bekreftelse av identiteten til reelle rettighetshavere på grunnlag av egnede tiltak, og innhenting av opplysninger om kundeforholdets formål og tilsiktede art.

Overfor særskilte kundegrupper, og i spesielle tilfeller, kan verdipapirforetaket gjennomføre forenklet kunde kontroll, jf. hvv. § 13 og forskrift om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvvf.) § 10. Verdipapirforetaket skal før anvendelse av denne unntaksbestemmelsen innhente tilstrekkelige opplysninger til å fastslå at forholdet dekkes av den aktuelle unntaksbestemmelse.

Kunde kontroll skal som hovedregel gjennomføres før etablering av kundeforhold eller utførelse av transaksjon, jf. hvv. § 9. I henhold til § 7 omfatter kunde kontrollen (i) navn- og foretaks opplysninger som nevnt i § 8, (ii) bekreftelse av kundens identitet på grunnlag av gyldig legitimasjon, (iii) bekreftelse av identiteten til reelle rettighetshavere på grunnlag av egnede tiltak, og (iv) innhenting av opplysninger om kundeforholdets formål og tilsiktede art.

5.2. Finanstilsynets foreløpige vurderinger

Finanstilsynet har foretatt stikkprøve kontroll av Foretakets kundedokumentasjon. Finanstilsynet beskrev i Rapporten en rekke mangler ved Foretakets kunde kontroll knyttet til flere av de undersøkte kundene, og grupperte de avdekkede manglene i kategoriene: (i) manglende grunnlag for forenklet kunde kontroll, (ii) manglende opplysninger om reelle rettighetshavere, (iii) manglende

dokumentasjon av risikovurderingsprosessen, og (iv) utført ordre før hvitvaskingskontroll. Det var Finanstilsynets foreløpige vurdering at Foretakets hvitvaskingskontroll ikke tilfredsstillende etter kravene etter hvitvaskingsloven, og at de påpekte forholdene vitner om alvorlige mangler ved Foretakets hvitvaskingskontroll samt manglende bevissthet og prioritering av dette kontrollarbeidet fra Foretakets side.

5.3. Foretakets kommentarer

Foretaket erkjente i Tilsvaret at det har vært mangler ved kundekontrollen. Foretaket beskrev flere gjennomførte tiltak for å innskjerpe hvitvaskingsarbeidet.

5.4. Finanstilsynets endelige merknader

Finanstilsynet finner det kritikkverdig at Foretakets hvitvaskingsarbeid har vært mangelfullt, og vil i denne sammenheng påpeke at en dokumentert risikovurdering er helt avgjørende for de videre vurderingene som skal gjøres i henhold til loven, herunder vurderingen av om det er nødvendig med forsterkede kontrolltiltak og løpende oppfølging. Det er Finanstilsynets konklusjon at Foretakets hvitvaskingsarbeid ikke har vært i samsvar med kravene i hvitvaskingsloven med forskrift. Finanstilsynet tar til etterretning de tiltak som er blitt igangsatt for å avhjelpe dette.

6. Compliance

6.1. Rettslig utgangspunkt

Det følger av vphl. § 9-11 (1) nr. 5 at verdipapirforetak skal ha gode kontroll- og sikkerhetsordninger. Foretaket plikter å ha en effektiv og uavhengig kontrollfunksjon (compliancefunksjon) med nødvendig autoritet, ekspertise og ressurser. Compliancefunksjonen skal gjennom løpende kontroll, regelmessige vurderinger, iverksetting av eventuelle tiltak og løpende råd og veiledning sikre at foretaket oppfyller sine forpliktelser etter verdipapirhandelloven og forskrifter, jf. vpf. § 9-8.

6.2. Finanstilsynets foreløpige vurderinger

Foretaket har i perioden 2015-2016 hatt en kraftig økning i omsetning og i antall ansatte. Compliancefunksjonens ressurser er imidlertid ikke endret nevneverdig i perioden. Finanstilsynet påpekte i Rapporten at planlagte compliancetester av ansatte og compliancekontroller knyttet til lydopptak ikke har vært utført på grunn av knappe complianceressurser. Foretakets filialer er av samme årsak ikke fulgt opp i like stor grad som ønskelig. Finanstilsynet bemerket også at den pressede ressursituasjonen på complianceområdet har vært tema i to av de siste compliance-rapportene i perioden. Foretaket besluttet i august 2016 å ansette ytterligere en compliance-medarbeider. Foretaket har i etterkant av det stedlige tilsynet opplyst at denne ansettelsen er gjennomført. Finanstilsynet stilte i Rapporten spørsmål ved at Foretakets ledelse og styre, i lys av den kraftige virksomhetsutvidelsen, ikke på et tidligere tidspunkt ser ut til å ha foretatt en konkret vurdering av compliancefunksjonens ressurser.

6.3. Foretakets kommentarer

Foretaket var i Tilsvaret ikke enig med Finanstilsynet i at det burde ha vurdert ressursituasjonen i compliancefunksjonen på et tidligere tidspunkt, og anførte at *"Styret opplever at ressursituasjonen ble løpende evaluert og at tiltak har blitt iverksatt"* og at *"Styrets vurdering var lenge at compliancearbeidet var tilfredsstillende utført og ivaretatt med de ressurser som var tilgjengelige"*.

6.4. Finanstilsynets endelige merknader

Foretakets complianceplaner, compliancerapporter og utvalgte compliancekontroller for den undersøkte perioden indikerer at Foretaket har en strukturert og planmessig tilnærming til compliancearbeidet. Til tross for knappe complianceressurser over en lengre periode, ser compliancefunksjonen ut til å ha gjennomført et betydelig antall kontroller og stikkprøver, og til å ha iverksatt hensiktsmessige tiltak i tilknytning til ulike avdekkede uheldige forhold. Det er Finanstilsynets inntrykk at Foretaket har vært gjenstand for omfattende intern kontroll på flere sentrale områder. Compliancearbeidet fremstår også som godt dokumentert og hensiktsmessig rapportert.

Som nevnt har imidlertid enkelte områder ikke vært gjenstand for compliancekontroller i tråd med complianceplanene for den undersøkte perioden. Årsaken er opplyst å være knappe complianceressurser. Finanstilsynet har i tillegg avdekket alvorlige mangler ved Foretakets hvitvaskingskontroll. Foretaket burde etter Finanstilsynets vurdering ha gjort en konkret vurdering av complianceressursene på et tidligere tidspunkt. Finanstilsynet tar til etterretning at compliancefunksjonen nå er styrket med ytterligere en medarbeider.

For Finanstilsynet

Geir Holen
seksjonssjef

Roy V. Halvorsen
tilsynsrådgiver